

Vejrforholdene i landbrugsåret 1950—51.

(Fra 1. oktober 1950—30. september 1951).

Udarbejdet på grundlag af Det danske meteorologiske Instituts månedsoversigter over vejrforholdene. Angående de enkelte måneders vejrforhold henvises til de månedlige oversigter i *Tidsskrift for Landøkonomi*.

Temperaturforholdene.

Landbrugsåret 1950—51 blev det 4. år i rækkefølge med middeltemperatur over det normale. Middeltemperaturen blev for året som helhed $7,7^{\circ}$ mod $8,9^{\circ}$ året før. Temperaturen blev således $0,2^{\circ}$ over normalen, der er $7,5^{\circ}$. Som det vil fremgå at tabel 1, var der 4 måneder med middeltemperatur under det normale mod kun 1 måned i 1949—50. Navnlig december og marts var store minusafvigere, og det skyldes alene august og septembers høje middeltemperaturer, at årets temperatur som helhed nåede over den normale gennemsnits-temperatur.

Tabel 1. Temperaturforhold i de enkelte måneder (Celsius).

		Middel temperatur	Normal temperatur	Afvigelse fra normalen	Målte temperaturer	
					højeste	laveste
Oktober	1950	8,6	8,1	+0,5	19,1	÷ 6,3
November	1950	4,4	4,1	+0,3	13,0	÷ 7,1
December	1950	0,1	1,6	÷1,5	9,3	÷17,1
Januar	1951	0,5	0,1	+0,4	8,1	÷11,4
Februar	1951	0,8	÷0,1	+0,9	9,6	÷12,7
Marts	1951	0,4	1,6	÷1,2	11,0	÷16,3
April	1951	6,0	5,5	+0,5	26,0	÷ 6,5
Maj	1951	10,2	10,7	÷0,5	25,5	÷ 2,9
Juni	1951	14,7	14,2	+0,5	27,7	÷ 0,8
Juli	1951	15,5	16,0	÷0,5	29,4	+ 0,5
August	1951	16,5	15,3	+1,2	29,5	+ 2,2
September	1951	14,2	12,3	+1,9	27,9	÷ 0,6
Gennemsnit		7,7	7,5	+0,2	—	—

Efteråret 1950 var gennemgående mildt og tillige fugtigt, hvorved efterårsarbejdet blev i høj grad vanskeliggjort. Omkring midten af december — næsten en måned tidligere end sædvanligt — satte det ind med vintervejr, men allerede en tid i forvejen havde nattefrosten gjort sig gældende, og der var adskillige stationer i Nord- og Midtjylland, der ikke havde et eneste frostfrit døgn i månedens løb.

Som noget usædvanligt kan det noteres, at december blev årets koldeste måned med en middeltemperatur på $0,1^{\circ}$. Det plejer ellers at være forbeholdt februar. Og også årets absolut laveste temperatur forekom i december, idet der den 28. konstateredes $17,1$ kuldegrader ved Høgildgaard i Ringkøbing amt. Middeltemperaturen i december blev $1,5^{\circ}$ lavere end normalen, og ingen måned har siden isvinteren 1947 haft så stort varmeunderskud som december 1950.

I januar mildnedes vejret atter en del. Temperaturen kom igen over frysepunktet, men i Nordjylland, der havde fået stærkt snefald i midten af december, kunne dagtemperaturen kun nå en ubetydelighed over frysepunktet, og der var frost så godt som hver eneste nat. Her bibeholdtes det egentlige vintervejr lige til omkring 1. april.

Selv om januar og februar ikke var egentlig kolde, var de milde perioder dog af så kort varighed, at det i december afbrudte efterårsarbejde ikke kunne fortsættes og fuldføres. I marts satte vinteren atter ind, og der var i modsætning til tidligere år ingen landmænd, der havde mulighed for at så væsentlig tidligere end det store flertal.

Først med april måneds begyndelse kom der i landets sydligere egne og i kystegnene lidt forår i luften, og en ugestid senere fulgte det i Nordjylland, der havde snelæg lige til den 5. april. Det havde ligget i næsten 4 måneder, en usædvanlig lang periode i vort ellers så omskiftelige klima. Forårsarbejdet kom sent i gang, og såningen var først overstået omkring 1. maj, hvilket ikke alene skyldtes vejrforholdene, men også at der var en del arbejde fra efteråret, der skulle fuldføres, inden såningen kunne påbegyndes.

Maj, juni og juli havde ingen egentlige varme perioder,

kun få enkeltdage med forholdsvis høj temperatur. I august var der to perioder, henholdsvis i månedens begyndelse og ved dens slutning, hvor sommeren for alvor satte ind. August blev årets varmeste måned, idet dens middeltemperatur blev 1 ° højere end julis. Det sene forår forrykkede sommeren en hel måned. Også årets absolut højeste temperatur indtraf i august, endda så sent som den 30., hvor der aflæstes 29,5 ° ved Bornholms højskole.

September havde et usædvanligt smukt sensommervejr, og dens middeltemperatur blev ikke mindre end 1,9 ° over normalen. September dannede indledningen til det bedste efterår i vejrmæssig henseende, som kendes gennem en lang årrække, og der blev gunstige betingelser for en effektiv stubbehandling.

Tabel 2. Antal dage med frost, nedbør og tåge i de enkelte måneder.

		Frostdage		Nedbørdage		Tågedage*)	
		1950-51	normalt	1950-51	normalt	1950-51	normalt
Oktober	1950	2	3	17	15	3	6
November	1950	7	10	18	14	6	6
December	1950	22	16	17	15	7	9
Januar	1951	22	21	20	14	11	11
Februar	1951	19	21	16	11	8	9
Marts	1951	27	18	14	13	6	9
April	1951	4	7	16	12	3	6
Maj	1951	1	1	7	11	3	4
Juni	1951	—	—	9	10	1	2
Juli	1951	—	—	13	13	2	2
August	1951	—	—	18	15	4	2
September	1951	—	—	14	13	6	3

*) Gennemsnit for 25 fyr-stationer.

Tabel 2 giver en oversigt over antallet af frostdage i årets løb. Navnlig i december og marts var frostdagenes antal stort, men da frosten ikke var særlig kraftig, siger tallene mere om vinterens varighed end om dens strength. Nattefrosten i de rigtige forårsmåneder, april—maj, var ret sjældent forekommende, og den forvoldte ingen skader af betydning.

Nedbørforholdene.

Den samlede nedbør i landbrugsåret 1950—51 androg i gennemsnit for hele landet 777 mm mod normalt 626 mm eller 24 pct. for meget. I tabel 2 er opført antal nedbørdage i de enkelte måneder for hele landet. Det fremgår heraf, at kun 2 måneder: maj og juni har haft færre nedbørdage end normalt.

Mere betydningsfuld er dog selve nedbørmængden og dens fordeling over året, og dette vil fremgå af tabellerne 3 og 4. Nedbørens størrelse i de enkelte måneder for amter og landsdele er gengivet i oversigterne for hver enkelt måned i *Tidskrift for Landøkonomi*. I tabel 3 er opført såvel årsnedbøren som nedbøren i den egentlige vækstperiode. Det vil heraf fremgå, at alle amter og landsdele har fået over normal nedbør, varierende fra Langeland med 8 pct. til Samsø og Holbæk amt med 37 pct. overskud.

Ses der alene på forårs- og sommermånederne april—september har kun Bornholm fået mindre end normalen. Lavest ligger gennemgående det nordlige Jylland, men det virkelige billede af det tørkeramte Nordjyllands vækstvilkår får man først, når der alene ses på månederne maj—juli, hvor nedbøren kun androg godt halvdelen af det normale. Hertil kommer, at vintermånedernes store nedbør i hovedsagen faldt som sne på frossen jord, således at hovedparten enten er fordampet eller løbet bort uden at tilføre jorden en passende vandreserve til brug i vækstsæsonen.

Oktober gav for landet som helhed lidt under normal nedbør, men med store variationer mellem de forskellige landsdele. Således fik Holbæk og Sorø amter samt Langeland kun halvdelen af den normale nedbør, men antallet af regnvejrsdage var forholdsmæssigt stort, hvorfor roeoptagningen blev vanskeliggjort i højere grad, end nedbørtallene giver udtryk for. Da november måned fik meget stor nedbør — Hjørring amt endog 105 pct. over normalen — blev det meget besværligt at få roerne bjærget og toppen ensileret i nogenlunde ren tilstand.

Tabel 3. Nedbør (mm).

		1950-51 okt.-sept. incl.			Forårs- og sommerperioden 1951 (april-sept.)		
		Nedbør	normalt	Afv. i pct.	Nedbør	Normalt	Afv. i pct.
Hjørring	amt	783	612	+28	368	326	+13
Thisted	»	825	691	+19	359	334	+7
Aalborg	»	767	607	+26	340	322	+6
Nordjylland	..	791	630	+25	359	327	+10
Viborg	amt	791	638	+24	351	334	+5
Randers	»	737	594	+24	333	315	+6
Aarhus	»	826	657	+26	369	346	+7
Vejle	»	849	692	+23	385	355	+8
Østjylland	801	645	+24	359	338	+6
Ringkøbing amt		836	699	+20	371	350	+6
Ribe	»	892	724	+23	403	370	+9
Vestjylland	...	871	710	+22	395	359	+10
Sønderjylland	.	854	719	+19	416	374	+11
Odense	amt	726	598	+21	381	314	+21
Svendborg	»	793	629	+26	390	328	+19
Fyn	756	612	+24	385	321	+20
Langeland	620	574	+8	318	307	+4
Samsø	713	520	+37	361	279	+29
Holbæk	amt	693	532	+30	365	293	+25
Sorø	»	743	544	+37	385	296	+30
Frederiksb.	»	757	581	+30	363	327	+11
Københavns	»	696	570	+22	333	313	+6
Præstø	»	704	566	+24	356	305	+17
Sjælland	713	557	+28	357	306	+17
Lolland-Falster		697	580	+20	357	309	+16
Jylland-Øerne	.	777	626	+24	371	330	+12
Bornholm	640	557	+15	262	284	÷ 8

Med december kom vinteren, og omkring midten af måneden standsedes vinterpløjningen af frost og sne. Nedbørsmængden var omkring normalen, og en væsentlig del af den faldt som sne. Januar blev den helt store nedbørsmåned med 20 nedbørsdage og en nedbørsmængde på ikke mindre end 107 pct. over det normale. Overskudet varierede fra 159 pct. i Frederiksborg amt til 56 pct. i Hjørring amt. Snefaldet var ret stort i hele landet. I Midt- og Nordjylland, hvor der næsten var konstant frost, faldt det meste af nedbøren som sne. Den 3. januar målttes i Skørping 39,1 mm nedbør i løbet af et døgn, og da den faldt som sne, var der tale om usædvanlige mængder.

Både i februar og marts var nedbøren væsentlig over middel og nogenlunde jævnt fordelt landet over. En stor del af den kom som sne, navnlig i marts. Antallet af nedbørsdage blev 14, og heraf var på Øerne de 13 »snedage«, i Jylland og på Bornholm endog 14. Så sent som den 22.—26. marts var snefaldet udbredt.

Tabel 4. De enkelte måneders nedbør (mm).
Jylland-Øerne.

		Nedbør 1950-51	Normal (40 år)	Åfv. i pct.
Oktober	1950	59	66	÷ 11
November	»	78	53	+ 47
December	»	62	58	+ 7
Januar	1951	91	44	+107
Februar	»	57	34	+ 68
Marts	»	59	41	+ 44
April	»	63	40	+ 58
Maj	»	53	42	+ 26
Juni	»	36	47	÷ 23
Juli	»	52	64	÷ 19
August	»	108	80	+ 35
September	»	59	57	+ 4

Ialt Jylland-Øerne: 777 mm. Normal (40 år): 626 mm.
Afvigelse i pct.: +24.

Med april kom foråret, som både var køligt og fugtigt. Nedbøren blev 58 pct. over det normale, og den faldt overvejende

i de 2 første tidøgn. Oversvømmelser var derfor almindeligt forekommende i månedens første halvdel, hvor jorden ikke kunne optage både smeltevandet og nedbøren hurtigt nok. Såningen kunne derfor først påbegyndes i månedens sidste halvdel. Også maj måned havde overskud af nedbør, nemlig 26 pct., men i modsætning til de foregående måneder var den ulige fordelt. Det var Øerne, der fik broderparten. Holbæk amt opnåede 68 mm, der er 94 pct. over normalen. Men til gengæld fik Nord- og Vestjylland alt for lidt — Aalborg og Hjørring amter kun henholdsvis 11 og 12 mm, d. v. s. 74 og 72 pct. for lidt. Dette i forbindelse med, at en overvejende del af vinternedbøren var forsvundet uden at kunne trænge gennem den frosne jord, bevirkede den stærke vandmangel i disse landsdele, da vækstperioden kom.

Juni-juli måneder gav væsentlig under middel nedbør, navnlig i Jylland, og der var de fleste steder gode muligheder for høets bjærgning. Bortset fra Nordjylland, hvor mangel på nedbør ligefrem skabte misvækst, var nedbørfordelingen nogenlunde jævn, og der forekom ikke egentlige tørkeperioder i den øvrige del af landet. Kornets modning sinkedes af gråvejrr og rigelig fugtighed, således at kærneudviklingen blev tilfredsstillende trods den sene såning.

Med høstmånedens kom der påny rigelig nedbør, især i den nord- og vestlige del af landet, men for sent til i disse egne at kunne gavne kornet, der forlængst mange steder var nødmodnet, og i den øvrige del af landet blev høsten besværliggjort, således at den de fleste steder først blev overstået langt hen i september måned. Meget korn kom ind uden at være tilstrækkelig tørt. September måned havde nogenlunde normal nedbør, jævnt fordelt landet over, og efter månedens midte indtrådte en stabilisering af vejrforholdene, der holdt sig en hel måned og gav usædvanligt gode betingelser for jordens efterårsbehandling.

Landbrugsåret 1950—51 vil blive husket, ikke alene på grund af den store gennemsnitlige nedbør, men også for dennes ulige fordeling landet over, specielt i foråret og de første